

Műtárgyfotó - Zsigmond-kori csontnyereg az 1876. évi műipari kiállításon a Batthyány család gyűjteményéből

Adattár - Fényképgyűjtemény

Leltári szám:	FLT 23671
Alkotó:	Klősz, György (1844 - 1913) / fényképész
Készítés ideje:	1876
Készítés helye:	Budapest
Anyag:	fotópapír
Technika:	fekete-fehér fotó; kartonra kasírozott
Méret:	magasság: 18,7 cm szélesség: 25,8 cm magasság: 30,5 cm szélesség: 34 cm

Luxemburgi Zsigmond (1387–1437) korának iparművészeti emlékegyéből önálló, markáns tárgycsoportot alkotnak az ún. csontnyeregek, melyek fából készült vázát faragott díszítésű csontlemezek borítják. A világ különböző gyűjteményeiben több mint 20 ilyen középkori csontnyereg maradt fenn hármát a Magyar Nemzeti Múzeum őriz, ezek egyike az itt bemutatott darabhoz hasonlóan egykor Batthyány tulajdonban volt (ld. [itt](#)).

A Zsigmond-kori csontnyeregek közös vonása, hogy felépítésüket tekintve a keleti típusú középkori nyeregformát képviselik, amelyet a honfoglaló magyarok is használtak. Ennél a típusnál a nyereg hátsó részének alacsony kápája és a széles, lapos ülőfelülete szabad mozgást, könnyed oldalra és hátrafordulást tett lehetővé a lovas számára, ugyanakkor kisebb stabilitást is biztosított, szemben a magas háttámasszal kialakított nyugati típusú lovag- vagy jászolnyereggel, amely sokkal inkább védett a lecsúszástól. A keleti típusú nyereg tehát kiválóan megfelelt a könnyűlovas harcmodor követelményeinek, mivel nem akadályozta a hátrafelé nyilazást, a szablya használatához szükséges oldalirányú testmozgást.

A Zsigmond-kori csontnyeregek mindegyikén megtalálható a sárkány motívuma, olykor Szent Györggyel együtt, máskor címerszerűen. Ennek alapján feltételezhető, hogy a nyeregek a Zsigmond által 1408-ban alapított Sárkány Lovagrend tagjai számára készültek. A faragott csontlemezek a késő középkor lovagi kultúrájának jellegzetes alakjait ábrázolják: lanton játszó ifjakat, hölgyeknek udvarló gáláns lovagokat, solymászokat stb.

Az itt bemutatott nyereg a 18. századtól igazolhatóan a Batthyány család rohonci, majd körmendi gyűjteményéhez tartozott, szerepelt az 1876. évi műipari kiállításon, majd az 1896. évi millenniumi kiállításon is. (Ld.: Szendrei János: *Magyar hadtörténelmi emlékek az ezredéves országos kiállításon*. Budapest, 1896, p. 256., 838. ábra)

A nyeret ifj. Batthyány-Strattmann László (Köpcsény, 1904– Bécs, 1966) halála után özvegye, Antoinette zu Windisch-Grätz (1902–1990) 1969-ben árverésre bocsátotta a Sotheby's londoni aukcióján, ahol a bostoni Museum of Fine Arts vásárolta meg (ld. [itt](#)).

Irodalom

- Szerk.: Takács Imre: Megjegyzések a Zsigmond-kori csontnyergkehez. *Sigismundus Rex et Imperator*. Szépművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - 270:278.; 5. kép (Verő Mária)
- Zsámbéky Monika: *A Batthyányiak évszázadai*. Szombathelyi Képtár, Szombathely, 2005. - Nr. V.7.5.
- Szerk.: Ráth György: A történelmi kiállítás és az iparművészet. *Az iparművészet 1896-ban. Milleniumi emlékkönyv*. Magyar Iparművészeti Társulat, Budapest, 1897. - 13-60:26. (képpel) (Diner-Dénes József)
- Szerk.: Szalay Imre, Henszlmann Imre, Bubics Zsigmond: *A magyarországi árvízkárosultak javára... rendezett műipari és történelmi emlék-kiállítás tárgyainak lajstroma*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1876. - Nr. 52.
- Szerk.: Szalay Imre, Henszlmann Imre, Bubics Zsigmond: *A magyarországi árvízkárosultak javára... rendezett műipari és történelmi emlék-kiállítás tárgyainak lajstroma*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1876. - Nr.

